

Druhý evropský průzkum kvality života

Subjektivní pocit blahobytu v Evropě

Shrnutí

Úvod

Způsob, jakým sami sebe vnímáme a jak posuzujeme kvalitu svého života, ovlivňuje mnoho činitelů. Některé z nich jsou objektivní: například kolik vyděláváme a co si můžeme dovolit koupit. Kvalitu života však neurčuje pouze životní úroveň, které jsme dosáhli. Objektivní podmínky jsou bezpochyby spojeny s naším pocitem subjektivního blahobytu, nikoli však zcela přímo. Tato zpráva zkoumá různorodé činitele, které ovlivňují úroveň subjektivního pocitu blahobytu. Šetří dopad demografických a socioekonomických činitelů, zdraví, sociální podpory a kvality společností, v nichž žijeme. Táže se, do jaké míry mohou tyto činitele vysvětlit odchylky zjišťované v míře subjektivního pocitu blahobytu v jednotlivých zemích. Studie rovněž zkoumá, zda sociální podpora a dobré veřejné služby mohou zmírnit dopad obtížných sociálních a ekonomických podmínek, které evropští občané pociťují, a tím přispět k vyšší kvalitě života.

Zpráva vychází z údajů průzkumu kvality života v Evropě (European Quality of Life Survey, EQLS) z roku 2007, který provedla Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek (Eurofound) ve 27 členských státech EU (EU-27), třech kandidátských zemích (KZ-3) a Norsku.

Politické souvislosti

Obecně je uznávána potřeba ukazatelů kvality života, které by přesáhly tradiční ekonomické ukazatele, jako je hrubý domácí produkt (HDP). Evropská společnost se rychle mění v důsledku globalizace, stárnutí a přesunu ke znalostní ekonomice, jmenujeme-li jen několik činitelů. Tyto změny mohou vést k pesimističtějšímu pohledu na život a vyšší míře nespokojenosti i v případech, kdy ekonomické ukazatele naznačují růst a obecné zlepšování podmínek. Vzniká rostoucí rozdíl mezi obrazem, který předkládá statistika, a tím, jak lidé vnímají své vlastní životní podmínky, a tímto rozdílem se musí zabývat politika. Mohou přitom pomoci výsledky výzkumu subjektivního pocitu blahobytu:

- Ukazatele subjektivního pocitu blahobytu, jako je index štěstí nebo index spokojenosti se životem,

zachycují to, jak lidé hodnotí kvalitu svého života na základě svých vlastních hodnot a preferencí.

- Zjištěné úrovně subjektivního pocitu blahobytu mohou poskytnout externí kontrolu ekonomických ukazatelů a sloužit jako korekční údaj.
- Při posuzování nákladů a přínosů alternativních možností politiky představují výsledky získané z výzkumu subjektivního pocitu blahobytu důležitý vstup.
- Změny úrovně subjektivního pocitu blahobytu jsou vodítkem na cestě k pokroku a lze je využít k měření úspěchu politik, jejichž cílem je zvýšení sociální soudržnosti a sociálního začlenění.

Klíčová zjištění

- Ve všech skupinách zemí existuje jasná hierarchie spokojenosti se životem, přičemž nejvyšší úroveň vykazuje 15 starých členských států EU (EU-15), zvláště severské země, následuje 12 nových členských států (NČS-12) a nejnižší úroveň uvádějí země KZ-3.
- Podstatnou část rozdílů mezi zeměmi a skupinami zemí vysvětlují rozdíly v objektivních podmínkách těchto zemí: demografické charakteristiky, socioekonomické faktory, zdraví a zdravotní postižení, sociální podpora a kvalita společnosti.
- Analýza subjektivního pocitu blahobytu poukazuje na to, že pro kvalitu života lidí mají i nadále význam tradiční ekonomické zájmy, jako je materiální blahobyt, příjmy a nezaměstnanost.
- V případě jednotlivce je jediným ukazatelem s největším dopadem na spokojenost se životem deprivace: nemožnost dovolit si zboží a služby patřící k základnímu stylu života. Druhým faktorem, který vede k velkému poklesu

spokojenosti se životem ve všech skupinách zemí, je špatný zdravotní stav. Velmi důležitou úlohu hraje i nezaměstnanost a příjem (zvláště v KZ-3), jakož i nízké dosažené vzdělání (zejména v NČS-12) a struktura rodiny.

- Příjem je problémem především tehdy, pokud v důsledku nízkého příjmu nejsou uspokojovány základní potřeby. Jsou-li základní potřeby uspokojeny, je vztah mezi příjmem a subjektivním pocitem blahobytu slabší. „Bonus“ v oblasti spokojenosti spojený s vysokým příjmem je nižší, než „sankce“ v oblasti spokojenosti spojená s nízkým příjmem.
- Špatný zdravotní stav snižuje subjektivní pocit blahobytu zhruba o jeden bod na desetibodové stupnici ve všech skupinách zemí. Dopad špatného zdravotního stavu na štěstí a emoční pohodu je ještě vyšší než u spokojenosti se životem.
- Při hodnocení faktorů, jako je příjem a sociální podpora, vykazují lidé v důchodu vyšší míru subjektivního pocitu blahobytu než ti, kteří pracují. To naznačuje, že pracovní stres a náročnost skloubení pracovního a rodinného života hrají významnou úlohu při snižování subjektivního pocitu blahobytu zaměstnaných lidí.
- Vliv vzdělání na subjektivní pocit blahobytu působí především prostřednictvím svého dopadu na příjem a životní úroveň. V NČS-12 jsou však nízké úrovně vzdělání přímo spojeny s nižší mírou spokojenosti se životem. Je zajímavé, že jsou-li zkoumány ostatní faktory, vyšší úrovně vzdělání zřejmě míru subjektivního pocitu blahobytu nezvyšují.
- Ovdovělí, rozvedení nebo odloučení lidé jsou se svým životem spokojeni méně i v případě, že se sledují socioekonomické podmínky a obecné úrovně sociální podpory. Negativní dopad je ještě větší u štěstí než u spokojenosti se životem. Tento vzorec je zjištěn u všech skupin zemí, kromě vdov v KZ-3, a je silnější u lidí rozvedených nebo odloučených než u osob ovdovělých. Nižší míru spokojenosti se životem pociťují také rodiče samoživitelé, kteří nikdy neuzavřeli manželství, v zemích EU-15 a NČS-12.
- Dostupnost praktické a morální podpory ze strany rodiny a přátel je pro zvyšování spokojenosti se životem důležitá u všech skupin v zemích EU-15 a NČS-12, nikoli však v zemích KZ-3. Finanční podpora, schopnost získat v mimořádné situaci od někoho velkou částku peněz, je důležitá pro osoby, které jsou zranitelné a pociťují deprivaci.

- Kvalita veřejných služeb je pro spokojenost se životem obecně důležitá a na subjektivní pocit blahobytu osob pociťujících deprivaci má dokonce větší dopad. Je důležitá ve všech skupinách zemí, zatímco důvěra ve veřejné instituce, což je druhé měřítko kvality společnosti, je důležitá pouze v zemích EU-15 a NČS-12.

Politické ukazatele

- Zjištění naznačují, že pro zlepšení subjektivního pocitu blahobytu a kvality života je důležitější zaměřit se spíše na zlepšování materiálních podmínek nejvíce znevýhodněných osob, než zvyšovat průměrnou životní úroveň, ačkoli tento cíl zůstává důležitý v chudších zemích KZ-3.
- Zlepšování zdravotního stavu obyvatel má pro zvyšování kvality života zásadní význam. Kromě politik na podporu zdraví a léčby nemocí je třeba věnovat pozornost pochopení jiných metod zvyšování kvality života pro osoby nemocné nebo zdravotně postižené. Jsou potřebné zejména strategie zabývající se emoční pohodou nemocných osob.
- Jakkoli je vyšší než středoškolské vzdělání důležité pro rozvoj kvalifikace pracovních sil a zvyšování kvality práce, přímé přínosy z hlediska vyššího blahobytu očekávat nelze. Výjimku tvoří lidé s nižším vzděláním v zemích NČS-12, kde by prosazování přístupu ke vzdělání a odborné přípravě mělo být z hlediska zlepšení subjektivního pocitu blahobytu velmi přínosné.
- Kvalitu života zranitelných skupin, jako jsou lidé, kteří ztratili partnera, nebo rodiče samoživitelé, by mohly zvýšit politické zásahy určené k snížení ekonomické zranitelnosti v případě mimořádné tíživé finanční situace.
- Kvalita společnosti je pro spokojenost se životem důležitá v zemích EU-15 a NČS-12, zvláště pro deprivované osoby. Vysoce kvalitní veřejné služby působí jako nárazník zmírňující účinky složitých socioekonomických podmínek. Zvyšování kvality veřejných služeb není nezbytně otázkou množství a druhu poskytovaných služeb, ale i způsobu, jakým jsou tyto služby poskytovány. Snaha veřejných institucí o otevřenost, transparentnost a individuální odpovědnost by zlepšila důvěru v tyto instituce, tedy druhý ukazatel kvality společnosti.

Další informace

Zpráva nazvaná *Subjektivní pocit blahobytu v Evropě* je k dispozici on-line na internetové stránce <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef09108.htm>

Teresa Renehan, informační styčná úřednice
ter@eurofound.europa.eu